

Državni izpitni center

P 2 4 1 A 1 0 3 1 3

TAVASZI VIZSGAIDŐSZAK

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

2024. május 29., szerda

SZAKMAI ÉRETTSÉGI VIZSGA

Moderirana različica

1. FELADATLAP

Feladat	Pont	Megoldás	Kiegészítő utasítások
1	1	♦ publicisztikai	

Feladat	Pont	Megoldás	Kiegészítő utasítások
2	2	Stílusjegy	Vagy ue. másképpen. Minden helyes megoldásért 1 pont jár.
		szakszavak használata	
		♦ konkrét tények, adatok közlése	
		Példa a mellékelt szövegből	
		♦ pl. szavatossági idő, alultáplált	
		1,2–2 milliárd tonna élelmiszer	

Feladat	Pont	Megoldás	Kiegészítő utasítások
3	1	♦ Pl.: Élelmiszer-pazarlás	Vagy ue. másképpen.

Feladat	Pont	Megoldás	Kiegészítő utasítások
4	2	♦ Cseh Balázs az élelmiszer kidobásának következményeiről és okáról számol be.	Vagy ue. másképpen. A teljességre törekvő megfogalmazásért 2, a kevésbé jó megfogalmazásért 1 pont adható.

Feladat	Pont	Megoldás	Kiegészítő utasítások
5	1	♦ I	
	1	♦ H	
	1	♦ H	
	1	♦ I	
Összesen	4		

Feladat	Pont	Megoldás	Kiegészítő utasítások
6	2	♦ helytelenül tárolják és szállítják/szigorúak az eladási határidők/a piacokon is keletkezik hulladék/a vásárlók is pazarolnak	Bármelyik kettő elfogadható a felsoroltak közül. Egy dolog említéséért 1, két dolog említéséért 2 pont jár.

Feladat	Pont	Megoldás	Kiegészítő utasítások
7	2	♦ a szavatossági időhöz közelít/nem első osztályút/a termeléskor keletkezett, hulladékként elkönyvelt élelmiszer-minőségűt	Bármelyik kettő elfogadható a felsoroltak közül. Egy dolog említéséért 1, két dolog említéséért 2 pont jár.

Feladat	Pont	Megoldás	Kiegészítő utasítások
8	1	♦ Szövegbeli jelentés: a szemeteskukában köt ki, a szemetesbe dobják	Vagy más megfelelő.
	1	♦ Második jelentés: A repülő szerencsésen landolt a Liszt Ferenc reptéren.	
Összesen	2		

Feladat	Pont	Megoldás	Kiegészítő utasítások
9	1	♦ pénzt adunk ki	
	1	♦ erőfeszítésbe kerül (a megszerzése)	
Összesen	2		

Feladat	Pont	Megoldás	Kiegészítő utasítások
10	2	♦ Olyan valaki, aki nagyon hiányosan vagy nem megfelelően táplálkozik.	Vagy ue. másképpen. A teljességre törekvő megfogalmazásért 2, a kevésbé jó megfogalmazásért 1 pont adható.

Feladat	Pont	Megoldás	Kiegészítő utasítások
11	1	♦ generáció	
	1	♦ világháború	
	1	♦ idegen	
Összesen	3		

Feladat	Pont	Megoldás	Kiegészítő utasítások
12	2	♦ hely / zet / é / vel T K J R	Minden két jó megoldás 1 pont.

Feladat	Pont	Megoldás	Kiegészítő utasítások
13	1	♦ kultúra	
	1	♦ pazarol	
Összesen	2		

Feladat	Pont	Megoldás	Kiegészítő utasítások
14	1	♦ KSH	
	1	♦ KSH-val	
Összesen	2		

Feladat	Pont	Megoldás	Kiegészítő utasítások
15	1	♦ 30–50%-a	
	1	♦ 1000 kg-ot	
Összesen	2		

Feladat	Pont	Megoldás			Kiegészítő utasítások
16	4	Szó	Így ejtjük	A szóban érvényesülő mássalhangzótörvény	Minden helyes megoldásért 1 pont jár.
		összevetjük	♦ összevetjük	♦ összeolvadás	
		különbözik	♦ különbözik	♦ (képzés helye szerinti) részleges hasonulás	

Feladat	Pont	Megoldás	Kiegészítő utasítások
17	1	♦ B	

Feladat	Pont	Megoldás	Kiegészítő utasítások
18	1	♦ foglalkoztatja, segíthetnének	A két jó megoldásért adható az 1 pont.
	1	♦ B	
	1	♦ D	
Összesen	3		

Feladat	Pont	Megoldás	Kiegészítő utasítások
19	1	♦ A legnagyobb veszteség nem a fogyasztóknál keletkezik.	A helyes átalakításért 1 pont jár.
	1	♦ Az élelmiszer egy része mindig eljut az emberek gyomrába.	A helyes átalakításért 1 pont jár.
Összesen	2		

Feladat	Pont	Megoldás	Kiegészítő utasítások
20	4	A szó szerkezet fajtája	Példa
		alany-állítmányi	♦ a fogyasztás átrendeződik
		módhatározós	♦ folyamatosan átrendeződik
		minőségjelzős	♦ olcsóbb áruféleségek
			Minden helyes megoldásért 1 pont jár.

Feladat	Pont	Megoldás			Kiegészítő utasítások
21	4	Mondat	Viszony	Kötőszó	Minden helyes megoldásért 1 pont jár.
		a 2. és a 3. mondat között	♦ ellentétes	♦ pedig	
		a 3. és a 4. mondat között	♦ magyarázó	♦ tehát	

Feladat	Pont	Szempontok
22		
Tartalom	5	a műfaji követelményeknek megfelelően fejti ki a véleményét (tématartás, érvelés)
Stílus	2	a szövegtípusnak való megfelelés (szókincs, arányosság, világosság)
Nyelvhelyesség	3	pontos, világos fogalmazás, a köznyelvi normatív formák használata, a nyelvjárási alakok kerülése, a helyesírási szabályok követése
Szerkezet	1	a szerkezeti követelményeknek való megfelelés, helyes, logikus szövegszerkesztés
Terjedelem	1	120 szó; 10%-kal rövidebb szöveg esetében a terjedelemért nem adható pont
Összesen	12	

2. FELADATLAP

1. Az irányított irodalmi fogalmazás értékelése

A dolgozat témája: Vámos Miklós: A szerelem mekkája című művének részlete

A jelölt a dolgozatában a szempontoknak megfelelően elvégzi az alábbiakban leírtakat.

Pont	Ismerteti a részlet témáját: 2 pont (ismeret és megértés).
0	Nem, illetve rosszul ismerteti a témát.
1	Felszínesen ismerteti a témát, illetve csak a részlet tartalmát írja le.
2	Jól, teljességre törekedve ismerteti a témát.

Pl.: A történet egy olasz kisváros Piazza Navona nevű főterén játszódik. Koncz, a történet főszereplője megpillant egy szerelmespárt. Az ő töprengéseit, képzelődéseit, találgatásait és felismerését mutatja be a szöveg.

Vagy ugyanez másképpen. A pontszám a bemutatás kifejtettségével arányosan adható meg.

Pont	Ismerteti az írói elbeszélésmódot: 2 pont (ismeret és megértés).
0	Nem, illetve rosszul ismerteti az elbeszélésmódot.
1	Felszínesen, illetve csak részben jól ismerteti az elbeszélésmódot.
2	Jól, teljességre törekedve ismerteti az elbeszélésmódot.

Pl.: A szövegrészlet egyes szám harmadik személyben íródott, melyet időnként, a legfontosabb történéseknél egyes szám első személyű alakok váltanak fel („Le kéne fényképeznem őket”; „Jézusom... –”). Koncz nézőpontjából látjuk a történéseket és az őt körülvevő világot. A szövegrészletben Koncz érdeklődő kíváncsisága és álmodozása jelenik meg, melyet a szerző hosszabb leírásokkal érzékeltet.

Vagy ugyanez másképpen. A pontszám a bemutatás kifejtettségével arányosan adható meg.

Pont	Bemutatja a fiatal párt: 3 pont (alkalmazás és elemzés).
0	Nem, illetve rosszul mutatja be a fiatal párt.
1	Felszínesen, illetve csak részben jól mutatja be a fiatal párt.
2	Megfelelően, de kevésbé árnyaltan mutatja be a fiatal párt.
3	Árnyaltan, teljességre törekedve mutatja be a fiatal párt.

Pl.: Koncz az olasz kisváros főterén pillantja meg a fiatal lányt és fiút, akik elbűvölik őt. A párra vonatkozóan kevés információ szerepel a szövegben, nevük nem hangzik el. Egész lényük Koncz vágyódásán keresztül jelenik meg. Egy padon ülnek: „egy támlátlan kőpadon, lovaglótérpeszben, egymással szemben”. Halkan beszélgetnek, szinte intim közelségben vannak egymással: „Beszélgettek, nyugodtan, halkan, elmélyülten. A lány fürdött a fiú figyelmében és viszont, számukra nem létezett senki más”. Külsejükre vonatkozóan a szövegrészletben több információ is szerepel. Mindketten fiatalok, szépek és szőkék: „A lánynak dús, hosszú haja volt; szőke, mint a tavaszi szelek”, „A fiúnak is hosszú haja volt, bár nem annyira, szintén szőke, de ezüstbe hajlóbb”. A lány szemébe egy tincs lóg, de ez nem zavarja. Koncz a szemük színét fürkészi, de nem látja azt.

Vagy ugyanez másképpen. A pontszám a bemutatás kifejtettségével arányosan adható meg.

Pont	Megfogalmazza, miért tartja Koncz izgalmasnak a fiatal párt: 3 pont (alkalmazás és elemzés).
0	Nem, illetve rosszul fogalmazza meg, miért tartja Koncz izgalmasnak a fiatal párt.
1	Felszínesen, illetve csak részben jól fogalmazza meg, miért tartja Koncz izgalmasnak a fiatal párt.
2	Megfelelően, de kevésbé árnyaltan fogalmazza meg, miért tartja Koncz izgalmasnak a fiatal párt.
3	Árnyaltan, teljességre törekedve fogalmazza meg, miért tartja Koncz izgalmasnak a fiatal párt.

Pl.: Koncz, a szöveg beszélője hosszú időn keresztül figyeli a lányt és a fiút: „*Igyekezett másra figyelni, ám e hiábavaló törekvést néhány perc múltán föladta*”. Messziről minden mozdulatukat követi. Rejtélyesnek, izgalmasnak és erotikusnak találja őket. Szeretne minél többet tudni róluk: „*miről beszélget a fiú meg a lány, honnét jöttek, s hová tartanak majd, ha fölállnak*”. Le szeretné fotózni őket, végül mégsem teszi meg azt: „*Félt, ha rájuk szegezné a gép optikáját, szétrobbanna a varázs*”. Vagy ugyanez másképpen. A pontszám a kifejtettség mértékével arányosan adható meg.

Pont	Megvizsgálja, mit gondol és tapasztal Koncz a süteményevést bemutató jelenet kapcsán: 3 pont (alkalmazás és elemzés).
0	Nem, illetve rosszul vizsgálja meg, mit gondol és tapasztal Koncz.
1	Felszínesen, illetve csak részben vizsgálja meg jól, mit gondol és tapasztal Koncz.
2	Megfelelően, de kevésbé árnyaltan vizsgálja meg, mit gondol és tapasztal Koncz.
3	Árnyaltan, teljességre törekedve vizsgálja meg, mit gondol és tapasztal Koncz.

Pl.: Koncznak a fiatal pár iránti érdeklődése és vonzódása a süteményevési jelenetben jut a csúcspontra. Átélessel figyeli meg, ahogyan a fiú a lánynak egy brióst ad. Apró részletességgel ábrázolja a mozdulataikat: „*A fiú egy olasz brióst... kínált a lánynak, kívülhordós inge zsebéből húzta elő. A lány, akárha észre se vette volna, beszélt tovább. Ekkor a fiú óvatosan megfogta a lány kezét, úgy illesztette a briósra, mintha e mozdulatot vallási szertartás szabályai diktálnák*”. Bemutatja a lány örömét. A lány mindkét kezével végigtapogatja a süteményt. Koncz úgy érzi, mintha ő maga kóstolná meg a péksüteményt: „*a szájában érezte a tészta mézes ízét, a bőrén pedig a ragacos tapintását*”. Vagy ugyanez másképpen. A pontszám a kifejtettség mértékével arányosan adható meg.

Pont	Összefoglalja a szöveg csattanóját: 3 pont (alkalmazás és elemzés).
0	Nem, illetve rosszul foglalja össze a csattanót.
1	Felszínesen, illetve csak részben jól foglalja össze a csattanót.
2	Megfelelően, de kevésbé árnyaltan foglalja össze a csattanót.
3	Árnyaltan, teljességre törekedve foglalja össze a csattanót.

Pl.: A novella csattanójaként Koncz hirtelen ráeszmél arra, hogy a lány vak: „*Konczot elöntötte a verejték, rájött arra, amit kezdettől sejthetett volna, ha az irigykedés helyett figyel: vak ez a lány*”. Az elbeszélésmód is változik a szövegben („*Jézusom*”). Rájön arra, hogy a pár közti fizikai és lelki közelség abból adódik, hogy lány nem lát, és ezért a hangokra koncentráltan figyel: „*rezzenetlen a tartása, azért nem néz se jobbra, se balra, csak figyel a hang irányába*”. Megtapasztalja, hogy a fiú viszont nem látássérült.

Vagy ugyanez másképpen. A pontszám a kifejtettség mértékével arányosan adható meg.

Pont	Állást foglal arról, hogyan viszonyulnak az emberek a testi és lelki mássághoz: 3 pont (szintézis és értékelés).
0	Állást foglal a kérdésben.
1	Felszínesen foglal állást a kérdésben.
2	Jól, de kevésbé meggyőzően foglal állást a kérdésben.
3	Jól, meggyőzően foglal állást a kérdésben.

A jelölt véleményét akkor is tiszteletben kell tartani, ha az értékelő tanár nem ért egyet a megfogalmazottakkal. A pontszám az állásfoglalás kifejtettségével arányosan adható meg.

Pont	Megfogalmazza, hogy felvállalna-e egy ilyen kapcsolatot: 3 pont (szintézis és értékelés).
0	Nem fogalmazza meg, felvállalna-e egy ilyen kapcsolatot.
1	Felszínesen fogalmazza meg, felvállalna-e egy ilyen kapcsolatot.
2	Jól, de kevésbé meggyőzően fogalmazza meg, felvállalna-e egy ilyen kapcsolatot.
3	Jól, meggyőzően fogalmazza meg, felvállalna-e egy ilyen kapcsolatot.

A jelölt véleményét akkor is tiszteletben kell tartani, ha az értékelő tanár nem ért egyet a megfogalmazottakkal. A pontszám a kifejtettség mértékével arányosan adható meg.

2. A kevésbé irányított irodalmi fogalmazás értékelése

A dolgozat témája: Dragomán György: Derbi című novellájának részlete

A jelölt a dolgozatában a szempontoknak megfelelően elvégzi az alábbiakban leírtakat.

Pont	Ismerteti a szövegrészlet témáját: 2 pont (ismeret és megértés).
0	Nem vagy rosszul ismerteti a témát.
1	Felszínesen ismerteti a témát, illetve csak a részlet tartalmát írja le.
2	Jól, teljességre törekedve ismerteti a témát.

Pl. Napjaink egyik legaktuálisabb problémaköre az emberi kapcsolatok megjelenítése, generációkon belül és azokon kívül egyaránt. A szövegrészlet egy mozgássérült nagypapa és unokája közös élményeit mondja el. Azt fogalmazza meg, hogy a közös történések szorosabbra fűzik, elmélyítik kapcsolatukat. A jövő közös megélésére, új „játékok” kiötlésére adnak erőt a korábbi élmények.
Vagy ugyanez másképpen. A pontszám az ismertetés kifejtettségével arányosan adható meg.

Pont	Ismerteti az írói elbeszélésmódot: 2 pont (ismeret és megértés).
0	Nem, illetve rosszul ismerteti az elbeszélésmódot.
1	Felszínesen, illetve csak részben jól ismerteti az elbeszélésmódot.
2	Jól, teljességre törekedve ismerteti az elbeszélésmódot.

Pl.: A szövegrészlet az írói elbeszélésmód szempontjából két részre tagolódik: az első, terjedelmében nagyobb egységben a szerző többes szám első személyben jeleníti meg a történetet, a zárlatban pedig a személyes (szubjektív) elbeszélésmódra, azaz egyes szám első személyre vált. A középső részben a lóverseny izgalma a szöveg ritmusában is megjelenik, melyet a szerző leginkább a hosszú, több tagmondatból álló mondatok dinamikájával érzékeltet.
Vagy ugyanez másképpen. A pontszám az ismertetés kifejtettségével arányosan adható meg.

Pont	Megvizsgálja a nagymama és a nagypapa kapcsolatát: 3 pont (alkalmazás és elemzés).
0	Nem, illetve rosszul mutatja be a nagymama és a nagypapa kapcsolatát.
1	Felszínesen, illetve csak részben jól mutatja be a nagymama és a nagypapa kapcsolatát.
2	Megfelelően, de kevésbé árnyaltan mutatja be a nagymama és a nagypapa kapcsolatát.
3	Jól, teljességre törekedve mutatja be a nagymama és a nagypapa kapcsolatát.

Pl.: A nagymama szeretete főképpen az aggodásban nyilvánul meg. Nem szereti sem a lovakat, sem a lovasjátékot, mert a nagypapa bénulását egy lovasbaleset okozta: „*azt mondja, hogy a lovak miatt van az egész, a lovak okozták Nagypapa balesetét, a drágalátos lovai miatt nem mehet le soha a negyedikről, miattuk nem állhat lábra soha többet*”. A nagypapa nagymama iránti szeretete a ráhagyásban mutatkozik meg. A nagypapa magát hibáztatja a baleset miatt: „*a lovak nem hibásak, hanem egyedül csak ő*”. A nagypapa nem mond ellent a nagymamának, nem vitatkozik vele: „*igazából nem szokott nagyon veszemedni Nagymamával, hanem mindent ráhagy*”.
Vagy ugyanez másképpen. A pontszám a vizsgálat kifejtettségével arányosan adható meg.

Pont	A kettőjük között létrejött kapcsolat alapján jellemzi a nagypapát és az unokát: 6 pont (alkalmazás és elemzés). Egy-egy szereplő bemutatása 3-3 pont
0	Nem, illetve rosszul mutatja be a szereplőt (nem, illetve rosszul utal a kapcsolatukra).
1	Felszínesen, illetve csak részben jól mutatja be a szereplőt (felszínesen, illetve csak részben jól utal a kapcsolatukra).
2	Megfelelően, de kevésbé árnyaltan mutatja be a szereplőt (megfelelően, de kevésbé árnyaltan utal a kapcsolatukra).
3	Árnyaltan, teljességre törekedve mutatja be a szereplőt (árnyaltan, teljességre törekedve utal a kapcsolatukra).

Pl.: A nagypapa és a kisfiú férfiakra jellemző összetartásban élnek. A nagypapa korábban zsoké volt, de egy balesetben megbénult. Negyedik emeleti lakásukban éli mindennapjait, az utcára nem tud lemenni. Szerencsétlenségéért, szemben a nagymamával, nem a lovakat, hanem magát okolja: „*azt mondja, a lovak nem hibásak, hanem egyedül csak ő, ő maga és a diólikőr*”. A szövegrészlet a fiúról kevesebb információt tartalmaz, a neve sem hangzik el. Vélhetően kisgyermek lehet, mert élvezzi a nagypapa térdén való lovaglást. A kettejük között kialakult kapcsolat mély és intenzív. A nagymama háta mögött cinkosan összejátszanak: „*aztán mögöttem rám kacsint, úgy, hogy csak én lássam*”. Alig várják, hogy a nagymama elmenjen, mert akkor nyugodtan tudnak játszani. Összeköti őket a lovak iránt érzett szeretetük és a lovasjáték izgalma. A közös játékban a nagypapa a ló, az unoka pedig a soha le nem győzhető zsoké: „*Én vagyok Nagypapa, én vagyok a csodaszoké, aki sose veszített, most se fog*”.
Vagy ugyanez másképpen. A pontszám a kifejtettség mértékével arányosan adható meg.

Pont	Bemutatja az eljátszott lóversenyt: 3 pont (alkalmazás és elemzés).
0	Nem, illetve rosszul mutatja be az eljátszott lóversenyt.
1	Felszínesen, illetve csak részben jól mutatja be az eljátszott lóversenyt.
2	Megfelelően, de kevésbé árnyaltan mutatja be az eljátszott lóversenyt.
3	Árnyaltan, teljességre törekedve mutatja be az eljátszott lóversenyt.

Pl.: A közös játék egy valódi derbit utánoz. Nevezetesen azt a futamot, amelyben a nagypapa megsérült, csak most minden jól alakul. Az unoka a nagypapa ölében zsokévá válik: „*aztán ráültet a pokrócra, előrenyújtja a két kezét, azt mondja, fogjam meg a szarát, és akkor én meg is fogom a két hüvelykujját, mert az a szár*”. Képzeltbeli világukban a fiú Tücsök nyergében lovagol. Nagypapa hangja a futam hangosbemondóját is megjeleníti, amikor is elősorolja név szerint a lovakat: „*Nagypapa kimondja a nevüket, mindegyik előbújik [...] a szekrény mögül, az éjjeliszekrényből, az ágy alól*”. Fikciójukban két ló a legnagyobb ellenfelük: „*a bal oldalt úgy hívják, Albion hercege, a jobb oldalt úgy, hogy Tavasziszél*”. Az úrajátszott derbi az ő diadalukkal zárul. A ló most nem botlik meg, a zsoké nem esik le a nyeregből: „*Tücsök a cél előtt nem ágaskodik fel, és nem botlik meg a hirtelen rántástól, nem repülök át rajta, és ő se esik rám*”. Ez a siker a fiú képzeletében kettős értelmű, a lovasverseny első helyezését jelenti, amellyel egyben a nagypapa bénult állapota is megváltoztatható: „*Győzünk [...] visszacsináltam, hogy minden jó legyen megint, és tudom, hogy Nagypapa most igazából fel fog állni, és járni fogja velem az örömtáncot, ugrálni fogunk...*”.
Vagy ugyanez másképpen. A pontszám a kifejtettség mértékével arányosan adható meg.

Pont	Állást foglal arról, mit adhat a nagyszülők és az unokák közti jó kapcsolat mindkét félnek: 3 pont (szintézis és értékelés).
0	Nem foglal állást a kérdés kapcsán.
1	Felszínesen fogalmazza meg álláspontját a kérdésről.
2	Jól, de kevésbé meggyőzően fogalmazza meg álláspontját a kérdésről.
3	Jól, meggyőzően fogalmazza meg álláspontját a kérdésről.

A jelölt véleményét akkor is tiszteletben kell tartani, ha az értékelő tanár nem ért egyet a megfogalmazottakkal. A pontszám a kifejtettség mértékével arányosan adható meg.

Pont	Kifejti véleményét arról, mi a játék szerepe a felnőttek és a gyerekek életében: 3 pont (szintézis és értékelés).
0	Nem fejt ki véleményét az állításról.
1	Felszínesen fogalmazza meg véleményét az állításról.
2	Jól, de kevésbé meggyőzően fejt ki véleményét az állításról.
3	Jól, meggyőzően fejt ki véleményét az állításról.

A jelölt véleményét akkor is tiszteletben kell tartani, ha az értékelő tanár nem ért egyet a megfogalmazottakkal. A pontszám a kifejtettség mértékével arányosan adható meg.

Az irodalmi dolgozat nyelvezetét a szakmai érettségi vizsga tantárgyi vizsgakatalógusa alapján értékeljük (helyesírás, nyelvhelyesség: 4 pont; stílus: 2 pont; szerkezet: 2 pont).